Retoryczne środki językowe

1. Przeczytaj tekst i wykonaj polecenia.

Wiesław Myśliwski
Ostatnie rozdanie

Prawdziwy list musi mieć przecież adresata. Prawdziwy list pisany jest zawsze do kogoś, choćby ten, kto pisze, do siebie pisał. No, i prawdziwy list musi być pisany ręcznie. Słowo pisane ręcznie jest bowiem innym słowem niż na maszynie czy komputerze. Tak jakby krwi własnej pieczęć.

Jakaż to różnica, ktoś powie, a dużo szybciej na maszynie, tym bardziej na komputerze, a o ileż wygodniej. Otóż istotna to różnica. W liście pisanym ręcznie czytamy nie tylko to, o czym ktoś nam donosi. Czytamy również to, co kryje się w kształcie słów czy nawet poszczególnych liter, w ich pochyłości, rozwlekłości, gęstości. Czytamy, czy te litery drżały w trakcie ich pisania, czy się poddawały lub stawiały opór, czy wypływały na papier pospieszne, podniecone lub rozgoryczone, czy w mozole dopływały do ręki. To nam nieraz więcej mówi niż to, o czym list donosi. Pozwala niekiedy się domyślać, co list próbował zataić lub czego nie byłoby zdolne przekazać żadne słowo. Prawda listu kryje się i w papierze, na którym został napisany, i w kopercie, w której został wysłany. List pisany ręcznie potrafi zdradzić nawet to, do czego ktoś zmuszał słowa, żeby kłamały. Czasem zastanawiam się, czy list nie wziął się z pragnienia dotknięcia kogoś, gdy było to fizycznie niemożliwe. Ale, być może, to już przebrzmiałe pragnienia, dlatego list umiera.

A. Odnieś się do poglądu przedstawionego przez autora. Czy Twoim zdaniem elektroniczne formy komunikacji nie dają poczucia bliskości z drugim człowiekiem?

B. Wypisz argumenty, których używa autor.

C. Sformułuj argumenty mówiące o tym, że warto korzystać z elektronicznych form komunikacji.

D. Zredaguj dwa pytania – po jednym do każdego akapitu tekstu.

E. Podkreśl wniosek końcowy i wnioski cząstkowe.

F. Wypisz środki językowe, których użył autor.

Powtórzenia:

Metafory:

Aluzja:

Ironia:

Wzmocnienie:

2. Przeczytaj tekst i wykonaj polecenia.

Ostatnie przemówienie radiowe prezydenta Warszawy Stefana Starzyńskiego, wygłoszone 23 września 1939 r. do mieszkańców stolicy

Radiowe przemówienia dowodzącego obroną miasta Stefana Starzyńskiego miały ogromne znaczenie dla walczących warszawiaków. Zagrzewały do walki, dodawały otuchy, podtrzymywały morale walczących. 23 września Niemcy zbombardowali elektrownię i radiostacja umilkła. 27 września ogłoszono rozejm, a 28 – kapitulację stolicy.

Chciałem, by Warszawa była wielka. Wierzyłem, że będzie wielka. Ja i moi współpracownicy kreśliliśmy plany, robiliśmy szkice wielkiej Warszawy przyszłości.
I Warszawa jest wielka. Prędzej to nastąpiło, niż przypuszczaliśmy. Nie za lat pięćdziesiąt, nie za sto, lecz dziś widzę wielką Warszawę. Gdy teraz do was mówię, widzę ją przez okna

otoczoną kłębami dymu, rozczerwienioną płomieniami ognia, wspaniałą, niezniszczalną wielką, walczącą Warszawę. I choć tam, gdzie miały być wspaniałe sierocińce – gruzy leżą, choć tam, gdzie miały być parki – dziś są barykady gęsto trupami pokryte, choć płoną nasze biblioteki, choć palą się szpitale – nie za lat pięćdziesiąt, nie za sto, lecz dziś Warszawa broniąca honoru Polski jest u szczytu swej wielkości i chwały […].

Po raz ostatni odwołuję się do naszych sojuszników. Już nie proszę o pomoc. Na to już nie czas. Żądam pomsty za spalone kościoły, za zniszczone zabytki, za łzy i krew niewinnie mordowanych […]. Niech wszystkie stacje radiowe, a zwłaszcza stacje francuskie, które nas słyszą, powtórzą całemu światu: Warszawa się broni, Warszawa walczy! Jeszcze Polska nie zginęła!

S. Kopf, *Lata okupacji walczącej Warszawy*

A. Sformułuj główne przesłanie (cel) tekstu.

B. Wyjaśnij, w jaki sposób mówca ten cel realizuje.

C. W tekście przemówienia podkreśl różnymi kolorami przykłady figur retorycznych: powtórzeń, wykrzyknień, metafor.

D. Wybierz po jednym przykładzie każdego ze środków wymienionych w punkcie C. i wyjaśnij ich funkcję w przemówieniu prezydenta.

E. Zwróć uwagę, że mówca stosuje zarówno zdania wielokrotnie złożone, jak i pojedyncze. Jaki związek z przekazywaną treścią ma zastosowanie tych konstrukcji składniowych?

F. Napisz, jaką funkcję pełni ostatnie zdanie przemówienia. Weź pod uwagę okoliczności wygłoszenia mowy.

3. Przemyśl podaną tezę, a następnie przygotuj argumenty na jej poparcie i na zaprzeczenie jej prawdziwości. Wpisz je do tabeli.

Rozwój przemysłu jest ważniejszy od rozwoju kultury.

Argumenty za	Argumenty przeciw

4. Przeczytaj tekst. Następnie przekształć go tak, aby powstała barwna, bogata wypowiedź, silnie oddziałująca na odbiorcę.

Mamo, tato, po skończeniu podstawówki chciałabym intensywnie uczyć się grafiki komputerowej. Nie interesują mnie wybrane przez was zajęcia plastyczne. Moje projekty są bardzo dobre, wszystkim się podobają. Wierzę, że mogę wiele zdziałać na tym polu. To także dobry zawód, taki z przyszłością. Robiłabym to, co najbardziej mi odpowiada.

5. Napisz tekst perswazyjny, w którym wyrazisz swoje zdanie na jeden z podanych tematów. Pamiętaj o przytoczeniu argumentów i kontrargumentów oraz poparciu ich właściwymi przykładami, a także o kompozycji, wnioskowaniu oraz doborze odpowiednich środków językowych.

A. Media ogłupiają społeczeństwo.

B. Muzyka pozytywnie wpływa na zachowania ludzi.

C. Współczesna młodzież nie jest tolerancyjna.